

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

30. juuni 2016*

Eelotsusetaotlus — Tööaja korraldus — Direktiiv 2003/88/EÜ — Õigus tasustatud põhipuhkusele — Õpetajad — Tervise taastamise puhkus — Põhipuhkus, mis kattub tervise taastamise puhkusega — Õigus saada põhipuhkust muul ajal

Kohtuasjas C-178/15,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (Wrocławii kesklinna esimese astme kohtu X töö- ja sotsiaalkindlustusajade kolleegium, Poola) 1. aprilli 2015. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 20. aprillil 2015, menetluses

Alicja Sobczyszyn

versus

Szkoła Podstawowa w Rzeplinie,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president F. Biltgen, kohtunikud E. Levits (ettekandja) ja M. Berger,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

— Euroopa Komisjon, esindajad: K. Herbout-Borcak ja M. van Beek,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: poola .

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta (ELT 2003, L 299, lk 9; ELT eriväljaanne 05/04, lk 381) artiklit 7.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses Alicja Sobczyszyn'i ja tema tööandja Szkoła Podstawowa w Rzeplinie (Rzeplin'i põhikool, Poola) vahel seoses A. Sobczyszyni taotlusega kasutada oma tasustatud põhipuhkust selle aasta eest, kui ta oli tervise taastamise puhkusel.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2003/88 artikkel 1 „Eesmärk ja kohaldamisala» näeb ette:
„1. Käesolev direktiiv sätestab tööaja korralduse minimaalsed ohutus- ja tervishoiunõuded.
2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse:
minimaalse [...] põhipuhkuse [...] suhtes [...]
[...]»
- 4 Direktiivi artikkel 7 „Põhipuhkus» sätestab:
„1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et tagada iga töötaja õigus vähemalt neljanädalasele tasulisele põhipuhkusele vastavalt niisuguse puhkuse õiguse ja andmise tingimustele, mis on ette nähtud siseriiklike õigusaktide ja/või tavadega.
2. Minimaalset tasulist põhipuhkust ei või asendada hüvitisega, välja arvatud töösuhte lõpetamise korral.“
- 5 Direktiivi 2003/88 artikkel 17 näeb ette, et liikmesriigid võivad teha erandeid mõningatest selle direktiivi artiklitest. Direktiivi artiklist 7 erandeid teha ei ole lubatud.

Poola õigus

- 6 26. jaanuaril 1982 vastu võetud Ustawa – Karta Nauczyciela (õpetajate seadus) (Dz. U. de 2014, nr 191, jrk 1198, edaspidi „õpetajate seadus“) on eriseadus, milles kehtestatakse õpetajate õigused ja kohustused. Kodeks Pracy (tööseadustik) võeti vastu 26. juuni 1974. aasta seadusega (Dz.U. de 1974, nr 24, jrk 141), muudetud redaktsioonis, ning on õpetajatele kohaldatav üksnes subsidiaarsena.
- 7 Õpetajate seaduse artikkel 64 on sõnastatud järgmiselt:
„1. Õpetajatel, kes töötavad koolis, kus töökorraldus näeb ette suve- ja talvevaheajad, on õigus põhipuhkusele, mille kestus vastab nende koolivaheaegade kestusele ja mida nad võtavad nende koolivaheaegade ajal.

[...]

3. Õpetajatel, kes töötavad koolis, kus ei ole koolivaheaegu, on õigus põhipuhkusele 35 tööpäeva ulatuses puhkuste ajakavas määratud vahemikus.

[...]

5a. Õpetajatel, kes töötavad koolis, kus ei ole koolivaheaegu, on töösuhte algamise või lõppemise kalendriaastal õigus saada põhipuhkust võrdeliselt tööl käidud ajavahemikuga vastavalt erisätetele.“

8 Selle seaduse artikkel 73 näeb ette:

„1. Asutuse direktor annab tähtajatu lepinguga täiskohaga õpetajatele, kes on vähemalt 7 aastat asutuses töötanud, tervise taastamise puhkust, et läbida arsti määratud ravi maksimaalselt üks aasta, mis antakse üks kord [...].

[...]

5. Tervise taastamise puhkuse ajal säilitab õpetaja õiguse oma põhipalgale, millele lisatakse tööstaažist tulenev lisatasu, ning õiguse muudele tööalastele hüvitistele, sh artiklis 54 sätestatud sotsiaalhüvitised.

6. Hiljemalt kaks nädalat enne tervise taastamise puhkuse lõppu saadab koolidirektor õpetajale kutse ülevaatusse, mille eesmärk on kontrollida, et puuduvad vastunäidustused, mis takistaks tema tööülesannete täitmist.

[...]

8. Õpetajad saavad kasutada uut tervise taastamise puhkust kõige varem üks aasta pärast eelmise tervise taastamise puhkuse lõppkuupäeva. Tervise taastamise puhkuste kogukestus terve karjääri jooksul ei või ületada kolme aastat.

[...]

10. Õpetaja raviarst, kes on riikliku ravikindlustusega lepingulises suhtes, otsustab, kas on vaja tervise taastamise puhkust, et viia läbi määratud ravi. Esimeses lauses märgitud otsuse võib vaidlustada lõike 11 alusel võetud sätetes määratletud asutuses ja vastavalt neis sätetes ette nähtud menetlusele. [...].“

9 Tööseadustiku artikkel 14 asub selle seadustiku II peatükis „Tööõiguse aluspõhimõtted“. See artikkel sätestab:

„Igal töötajal on õigus puhkeajale vastavalt töö kestusele, puhkepäevadele ja põhipuhkusele kehtivatele eeskirjadele.“

10 Nimetatud seadustiku artikli 152 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Igal töötajal on õigus jätkuvale iga-aastasele põhipuhkusele, edaspidi „põhipuhkus“.“

11 Sama seadustiku artiklis 165 on sätestatud:

„Kui töötaja ei saa kasutada oma puhkust kehtestatud tähtajal põhjusel, mis õigustavad tema eemalviibimist töölt, ja eelkõige järgmistel põhjustel:

1) haigusest tingitud ajutine töövõimetus,

2) nakkushaiguse tõttu isoleerimine,

3) kutse osaleda kuni kolmeks kuuks sõjalistel õppustel või sõjalisel koolitusel,

4) rasedus- ja sünnituspuhkus,

peab tööandja lükkama puhkuse edasi hilisemale kuupäevale.“

12 Tööseadustiku artikkel 166 sätestab:

„Kui puhkusepäevi ei kasutatud järgmistel põhjustel:

1) haigusest tingitud ajutine töövõimetus,

2) nakkushaiguse tõttu isoleerimine,

3) kuni kolmeks kuuks sõjalistel õppustel või sõjalisel koolitusel osalemine,

4) rasedus- ja sünnituspuhkus,

peab tööandja need päevad edasi lükkama hilisemale kuupäevale.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

13 A. Sobczyszyn on alates 2008. aastast õpetajana oma tööandjaks olevas Szkoła Podstawowa w Rzeplinie'is (Rzeplini põhikool).

14 A. Sobczyszynil tekkis 1. jaanuaril 2011 õigus saada 35 päeva põhipuhkust vastavalt õpetajate seaduse artikli 64 lõikele 3. Tema tööandja andis talle loa viibida 28. märtsist kuni 18. novembrini 2011 selle seaduse artikli 73 alusel tervise taastamise puhkusele, et saada arsti määratud ravi.

15 27. aprillil 2012 nõudis A. Sobczyszyn õigust põhipuhkusele 2011. aasta alusel, mida ta ei saanud kasutada oma tervise taastamise puhkuse tõttu. Tööandja keeldus seda talle võimaldamast, kuna 2011. aasta puhkuste ajakava oli ette näinud, et ta kasutab oma põhipuhkust 1. juulist kuni 31. juulini 2011, ning tema tervise taastamise puhkuse periood oli ära kulutanud tema 2011. aasta põhipuhkuse, kuna esimene oli aset leidnud samadel kuupäevadel.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellele A. Sobczyszyn hagi esitas, kahtleb, kas õpetajate põhipuhkust reguleerivad liikmesriigi õigusnormid on kooskõlas direktiivi 2003/88 artikliga 7. Sellega seoses leiab nimetatud kohus, et Euroopa Kohtul ei ole veel olnud võimalust võtta seisukohta selle liidu õigusnormi tõlgendamises olukorras, kui põhipuhkuse ajavahemik kattub tervise taastamise puhkusega, nagu on ette nähtud Poola õiguses.

17 Selles olukorras otsustas Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (Wrocławski kesklinna esimese astme kohtu X töö- ja sotsiaalkindlustusajade kolleegium, Poola) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi 2003/88 artiklit 7, mille kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikke meetmeid, et tagada iga töötaja õigus vähemalt neljanädalasele tasustatud põhipuhkusele vastavalt niisuguse puhkuse õiguse ja andmise tingimustele, mis on ette nähtud siseriiklike õigusaktide ja/või tavade, tuleb tõlgendada nii, et õpetajal, kes võttis tervise taastamise puhkust, nagu see on sätestatud õpetajate seaduses, on samal aastal, kui ta võttis tervise taastamise puhkust, õigus saada tööõiguse üldsätete alusel ka põhipuhkust?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 18 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2003/88 artiklit 7 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid või praktika nagu põhikohtuasjas, mille kohaselt töötajale – kes kasutab liikmesriigi õigusnormide alusel antud tervise taastamise puhkust tema tööandjaks oleva asutuse poolt kehtestatud puhkuste ajakavas ette nähtud põhipuhkuse perioodi ajal – võidakse keelduda pärast tervise taastamise puhkuse lõppu võimaldamast õigust kasutada oma põhipuhkust hilisemal perioodil.
- 19 Sellega seoses on oluline meenutada, et nagu tuleneb direktiivi 2003/88 artikli 7 lõike 1 – millest see direktiiv ei luba erandeid teha – sõnastusest, on nimetatud sätte kohaselt igale töötajale tagatud õigus vähemalt neljanädalasele tasustatud põhipuhkusele. Seda õigust iga-aastasele tasulisele puhkusele tuleb mõista erilist tähtsust omava ühenduse sotsiaalõiguse põhimõttena, mida pädevad siseriiklikud ametiasutused peavad kohaldama direktiiviga 2003/88 sõnaselgelt ette nähtud piirides (kohtuotsus, 10.9.2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 20 Teiseks tuleb märkida, et õigusel tasustatud põhipuhkusele kui liidu sotsiaalõiguse põhimõttel ei ole mitte ainult eriline tähtsus, vaid see on sõnaselgelt ette nähtud ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 31 lõikes 2, mille samaväärset õigusjõudu aluslepingutega on tunnustatud ELL artikli 6 lõikes 1 (kohtuotsused. 22.11.2011, KHS, C-214/10, EU:C:2011:761, punkt 37, ja 3.5.2012, Neidel, C-337/10, EU:C:2012:263, punkt 40).
- 21 Kolmandaks ei saa õigust tasustatud põhipuhkusele tõlgendada kitsendavalt (vt kohtuotsus. 22.4.2010, Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, C-486/08, EU:C:2010:215, punkt 29).
- 22 Lisaks on Euroopa Kohus juba sedastanud, et direktiivi 2003/88 artikli 7 lõikega 1 ei ole põhimõtteliselt vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette nimetatud direktiivist sõnaselgelt tuleneva tasustatud põhipuhkuse õiguse kasutamise korra, kaasa arvatud ka kõnealuse õiguse kaotamine võrdlusperioodi lõppedes, tingimusel, et tasustatud põhipuhkuse õiguse kaotanud töötajal oli tegelikult võimalus seda õigust kasutada (kohtuotsus, 10.9.2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Euroopa Kohtu praktikast ilmneb samuti, et tasustatud põhipuhkuse eesmärk on võimaldada töötajale puhkust ja vaba aega (vt kohtuotsus, 20.1.2009, Schultz-Hoff jt, C-350/06 ja C-520/06, EU:C:2009:18, punkt 25).
- 24 Euroopa Kohus tuletas sellest, et põhipuhkus ja haiguspuhkus langevad kokku, siis tuleb direktiivi 2003/88 artikli 7 lõiget 1 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid või tavad, mille kohaselt õigus tasustatud põhipuhkusele lõpeb võrdlusperioodi lõppedes ja/või liikmesriigi õiguse alusel kehtestatud puhkuse üleviimise tähtaja möödumisel, kui töötaja oli haiguspuhkusel viibinud terve või ühe osa võrdlusperioodi jooksul ja ta seetõttu ei saanud tegelikult kasutada seda õigust (vt eelkõige kohtuotsused, 20.1.2009, Schultz-Hoff jt, C-350/06 ja C-520/06, EU:C:2009:18, punkt 49, ja 10.9.2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, punkt 19).
- 25 Nimelt leidis Euroopa Kohus, et tasustatud põhipuhkuse õiguse eesmärk on võimaldada töötajatele puhkust ja vaba aega, ning see eesmärk erineb haiguspuhkuse eesmärgist, milleks on võimaldada töötajal haigusest taastuda (vt selle kohta kohtuotsus, 21.6.2012, ANGED, C-78/11, EU:C:2012:372, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Nende kahe puhkusetüübi erinevaid eesmärke silmas pidades on Euroopa Kohus järeldanud, et töötajal, kes on eelnevalt kindlaks määratud põhipuhkuse perioodil haiguspuhkusel, on taotluse alusel ning põhipuhkuse tegeliku saamise huvides õigus võtta põhipuhkust muul ajal kui see, mis langeb kokku haiguspuhkuse perioodiga (vt kohtuotsused 10.9.2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, punkt 22, ja 21.6.2012, ANGED, C-78/11, EU:C:2012:372, punkt 20).

- 27 Arvestades neid kaalutlusi, mis on tervikuna üle võetavad olukorrale, nagu põhikohtuasjas, milles tervise taastamise puhkus kattub eelnevalt kindlaks määratud põhipuhkuse perioodiga, tuleb kindlaks määrata, kas kahe kõnealuse puhkuse võimalikku erinevat eesmärki silmas pidades võib see kattumine takistada töötaja poolt omandatud põhipuhkuse hilisemat kasutamist.
- 28 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et lõpuks on liikmesriigi kohus ainsana pädev tõlgendama liikmesriigi õigusnorme ja seega otsustama, kas tervise taastamise puhkuse eesmärk erineb direktiivi 2003/88 artiklis 7 määratletud tasustatud põhipuhkuse omast, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus; kusjuures Euroopa Kohus võib olukorras, kus ta peab liikmesriigi kohtule andma tarviliku vastuse viimati nimetatud kohtus menetluses oleva kohtuasja lahendamiseks, sellele kohtule anda selleks otstarbeks juhendeid, mis on tuletatud kõigist nimetatud kohtu poolt edastatud asjaoludest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendusest.
- 29 Mis puudutab tervise taastamise puhkuse eesmärki, nagu see on Poola õiguses ette nähtud, siis tuleb meenutada, et õpetajate seaduse artikli 73 lõige 1 märgib, et see puhkus antakse, „et läbida arsti määratud ravi“ maksimaalse kestusega kuni üks aasta, mis antakse üks kord. Selle artikli lõike 10 kohaselt õpetaja raviarst, kes on riikliku ravikindlustusega lepingulises suhtes, otsustab, kas „on vaja tervise taastamise puhkust, et viia läbi määratud ravi“. Lisaks näeb õpetajate seaduse artikli 73 lõige 6 ette, et kaks nädalat enne selle puhkuse lõppu peab õpetaja ilmuma ülevaatusele, mille eesmärk on kontrollida tema tööle naasmist takistavate vastunäidustuste puudumist.
- 30 Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus ise märkis eelotsusetaotluses, on käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis esitatud asjaolud seda laadi, mis kinnitavad väidet, et põhikohtuasjas käsitletud tervise taastamise puhkuse eesmärk on parandada nende töötajate tervist, kellele see määratakse, ning erinevalt direktiivi 2003/88 artikli 7 lõikes 1 käsitletud tasustatud põhipuhkusest ei ole selle eesmärk anda töötajatele puhkust ja vaba aega, kuna töötajad peavad läbima arsti määratud ravi.
- 31 Arvestades neid tegureid ning kõiki asjaolusid, mis liikmesriigi tasandil reguleerivad tervise taastamise puhkuse andmist, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama, kas selle puhkuse eesmärk erineb direktiivi 2003/88 artiklis 7 määratletud tasustatud põhipuhkuse eesmärgist, nagu seda Euroopa Kohus on määratlenud.
- 32 Juhul kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks järeldama, et selline erinevus esineb, siis peavad liikmesriigi õigusnormid ette nägema tööandja kohustuse anda kõnealusele töötajale muu põhipuhkuse periood, mida töötaja välja pakub, mis on vajaduse korral kooskõlas tööandja huvidega seotud ülekaalukate põhjustega, ilma et *a priori* oleks välistatud, et see periood jääb väljapoole kõnealuse põhipuhkuse arvutamise aluseks olevat puhkuseaastat (vt selle kohta kohtuotsus, 10.9.2009, Vicente Pereda, C-277/08, EU:C:2009:542, punktid 22 ja 23).
- 33 Nimelt tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et kuigi tasulise põhipuhkuse positiivne mõju töötaja ohutusele ja tervisele ilmneb täielikult siis, kui seda kasutatakse selleks ette nähtud aasta, s.o jooksva aasta jooksul, ei kaota see puhkus oma tähtsust selles tähenduses ka juhul, kui seda kasutatakse mõnel hilisemal ajavahemikul (vt kohtuotsus, 6.4.2006, Federatie Nederlandse Vakbeweging, C-124/05, EU:C:2006:244, punkt 30, ja 20.1.2009, Schultz-Hoff jt, C-350/06 ja C-520/06, EU:C:2009:18, punkt 30).
- 34 Kõiki eelnevaid kaalutlusi silmas pidades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2003/88 artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid või praktika nagu põhikohtuasjas, mille kohaselt töötajale – kes kasutab liikmesriigi õigusnormide alusel antud tervise taastamise puhkust tema tööandjaks oleva asutuse poolt kehtestatud puhkuste ajakavas ette nähtud põhipuhkuse perioodi ajal – võidakse keelduda pärast tervise taastamise puhkuse lõppu võimaldamast õigust kasutada oma tasustatud põhipuhkust hilisemal perioodil, tingimusel et tervise taastamise puhkuse eesmärk erineb põhipuhkuse eesmärgist, seda peab aga hindama liikmesriigi kohus.

Kohtukulud

- 35 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid või praktika nagu põhikohtuasjas, mille kohaselt töötajale – kes kasutab liikmesriigi õigusnormide alusel antud tervise taastamise puhkust tema tööandjaks oleva asutuse poolt kehtestatud puhkuste ajakavas ette nähtud põhipuhkuse perioodi ajal – võidakse keelduda pärast tervise taastamise puhkuse lõppu võimaldamast õigust kasutada oma tasustatud põhipuhkust hilisemal perioodil, tingimusel et tervise taastamise puhkuse eesmärk erineb põhipuhkuse eesmärgist, seda peab aga hindama liikmesriigi kohus.

Allkirjad